

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unapred plate. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti reduku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju

Zar prelom?

Koalicionaško zagrebačko novinstvo raspisalo se je nekim nevjerovatnim u njima oduševljenjem o prelomu sa Ugarskom. I naši pravaški prijatelji zanieli su se za tom riečju. U stvari je ovo: kako na drugom mjestu obširnije donosimo u saboru je sa strane koalicijske pao sasma nenadano i iznebuha predlog o prelomu sa Ugarskom. Pri glasovanju je taj predlog pao. Za predlog su glasovali koalicionaši, Starčevićeva stranka prava i tri od stranke prava. Ostali od stranke prava su se pri glasovanju iz sabornice udaljili. Proti predlogu glasovali su Tomašićevi mumački, Radićevci i virilisti. Ovi prama prvima ostadoše u većini od 2 glasa. I tako je predlog, koji je tobože imao uključivati i mogućnost preloma, pao. Naknadno bi izabrana delegacija.

Ti događaji u saboru imadoše u javnosti jaki odjek. Bila je to senzacija dana, koja nije mogla proći bez komentara. No sad nastaje pitanje: da li je zbilja prilikom onih dviju saborskih sjednica te onog predloga, koji je koalicijska iznela, pitanje preloma bilo ozbiljno i promišljeno? Da li su zbilja predlagaci preloma iskreni bili, kada su oni senzaciju izveli? Odgovor je jasan i neodvoman: koalicijska lnti je mogla niti je htjela, da prelom izvede i izazove. A evo i obrazloženja tomu: koalicionne stranke, kada su se ottrag malo mjeseci stopile u jednu jedinstvenu stranku, svom stranačkom programu postavile za podlogu nagodbu. Kao čisto nagodbenjačka stranka koalicijska nije niti promišljala na prelom s Ugarskom. A da je koalicijska s onim predlogom zaigrala prama drugim strankama krivu kartu, dokazom je i to, što je ona s pitanjem preloma, dakle za pitanje nedogledne zamašitosti i životne važnosti po Hrvatsku, istupila sasma neočekivano, kao bomba, bez ikakvih predhodnih priprema, bez ikakve pripreme akcije. Pitanje preloma s Ugarskom nije stvar, koja se može samo tako odlučiti, na brzu ruku, sa jednodinstavnim iznašanjem jednog predloga. Nužno je u izpitivanje aktuelnih okolnosti, položaja u monarhiji i jakosti protivnika. Svega toga koalicijska nije učinila te se već po ovom površnom ttranju sa ovakim krizama prozrieva čitava nezobzbljnost predloga kao i dvočlonošće koalicijske. Senzacija s prelomom imala je koalicijski služiti kao momentani udarac, kao kretanja oportuniteta, koja je izrabila poštenje i patriotsko oduševljenje nekih te njihov radikalizam u svoje osobne svrhe. Da je tomu tako, dokazati ćemo malo niže.

Čitavo ogorčenje koalicijske i nenadana kuraža leži u jednoj dobro smišljenoj varci. Koalicijska se prama Tomašiću nalazi na ratnoj nozi. No to njihovo neprijateljstvo ne ima svoje izhodišće i svoj razlog u kakvoj programnoj razlici ili čak protivnosti niti u kakvom suprotnom naziranju politike. Dapače oni su si jednaki sa programima i načelima, koja se pokrivaju. Osob-

nosti su jedine, koje ih dijele. Kako je bilo za Raucha, tako je i za Tomašića. Radilo se onda, a i sada se radi samo o častohleplju i interesima pojedinaca, jer se koalicijska ne slaže s banom glede osoba, koje zastupaju vladu. A jer Tomašić nije udovoljio njihovim zahtjevima, kojim su tražili, da žrtvuje neke svoje vjerne a na korist nekih koalicionih vodja, te da se nepravde, koje su učinjene bile prijašnjim progonoima i premještajima činovnika osvete novim nepravdama, zato organiziraše proti njemu hajku. A da je Tomašić udovoljio njihovim tražbinama, još bi i danas, kao ono za nastupa na banku stolicu, bio onaj isti „državnik“, „učenjāk“, i rodoljub“, kakvim ga u svoje doba koalicijska opisivala. Žestoka borba, koja je između bana i koalicijske sad nastala, bila je čisto osobna i stvar kalkulacije, dok su sva druga pitanja, pak i pragmatika, bila samo pristala haljina, kojom su pokrivali oturnu golotinju svog egoizma i ambicije. A sa predlogom o prelomu i neizboru delegacije u Peštu koalicijska je Tomašića htjela zatjerati u klanac, prama vani pokazati njegovu slabost, da nije toliko jak i da u saboru ne ima niti toliko oslonca, da delegaciju pošalje. Tim bi koalicijska prema Magjarima bila napravila „liepu figuru“, paradirala sa silom i uspjehom, koji joj drugi, njoj sasma oprečni elementi, izhodiše i prisilila bana na paktiranje i sporazum s njom ili prozročiti njegov pad, što bi omogućilo dolazak na vladu njezinih leadera i nije same. Do kakve ozbiljne, državopravne borbe s Ugarskom, dapače čak do preloma s njom, nije koalicijski bilo stalo kao ni do lanjskog sniega. Za politiku preloma i obračuna s Magjarima bilo je drugih zgoda. Onda, kada su Magjari bili u žestokoj opreci sa dvorom, onda, drugi put, kada su prilike u monarhiji bile takove, — a to za cijelo ono glasovito aneksiono godišće, puno neizvjestnosti i trzavica — da su Hrvatskoj s tom politikom obećavali i pružale izgled u uspjeh; i onda je momenat bio, kada ih je Kossuth odbacio, nakon rezolucije, kao izcedjen limun te kad je pragmatika nastupila. Ali koalicijska je sve te zgode propustila, što više, ona se oglušivala i onda, kada ju se na rad pozivalo i predočivalo sve navedene okolnosti. No ona, makar je opetovano primila nogomet i od Kossutha, a onda kasnije i od Wekerlea, svedeno je u Peštu puzala pred ugarskom vladom, utičući se njoj u svakoj prigodi. Ona je još i dalje pošla. Protuhrvatskim radom i služničkom puzavosti koalicijska je počinila preko svoje delegacije brojne atentate na autonomiju Hrvatske, na onu krnju autonomiju, koju nam dava njihova nagodba. Pitanja, koja spadaju izključivo medju nutarnja, autonomna pitanja Hrvatske, koalicijska je prenijela u Peštu, podastirala ministrima magjarskim, rušeći tako ugled banke ustanove, sabora hrvatskog i naše autonomije. Tim je koalicijska, ili bar nije dio, išao

a tek kasnije puštati se svome temperamentu, koji će lako doći i od sebe. Ima mladih ljudi, koji trče po muzejima, a kad izadju govore: mi smo se preobrazili, sad je u nama druga duša, japanska, Botticellia i po novim ćemo nacikama ostvariti naše radnje. U istinu ta gospoda po svoj prilici imaju drugu dušu, a to je lupežka Sve hoće da brzo postignu, ali nijednoj se želji ne da vremena da bi ojačala. Sa samim entuzijazmom ne daju se prebrditi poteškoće, kojih je u svakoj umjetnosti.

Skrupolozno kopijavati narav ipak nije podpunu cilj umjetnika. Svi djelovi imaju biti jednaki, neosjetljivo nategnuti, da složno sudjeluju jedinstvenom utisku. Osobito su crte, koje daju života i harmoniju radnje. Tako svaki dio ima i svoj umjetnički razlog. Kipar mora grčiti preko granica mišića, odnosno, razložiti ih preteravati. Neke forcirati, a neke ublažiti, dava izražaj jakosti. Publika doista gleda gladku sjajnu površinu, ali nema smisla za životni duh koji se izražava.

Ono što daje snagu antiki jest konstrukcija i modelovanje. Stari su mjerilom neprestano podjeljivali radnju. Nikad se dovoljno ne nadihvi Milskoj Veneri.

sviestno za tim, da Hrvatsku komad po komad raztrga, da ju ogoli, da joj otme i onu sjenu neovisnosti i da ju predade sapepu na milost i nemilost Magjarima.

I ta koalicijska, koja ima tako žalostnu, sramotnu da, i izdajničku prošlost, usudila se je iznieti pitanje preloma. Ona, koja nije bila u stanju pružiti niti najstintije garancije o svojem poštenju i lojalnosti političkoj, koja je čitav svoj vjek provela samo u varci i šaranju. I to je učinila baš sada, kada se Magjari izmiriše sa dvorom i kada predsjedništvo kabineta ima u rukama Khuen, koji uživa podpuno povjerenje i milost dvora. Da nije sve ovo dostatno, dovoljno bi bilo, a da se dokaže neiskrenost koalicijske, iznieti tok, kako je do toga došlo. Bila je ona više puta pozvana, da polaže peštanske mandate, ali tih glasova čula nije. Pak i pri ovim dvima saborskim sjednicama, kada ju obasušu poklicima „položite mandate“ i kada je sve bilo gotovo, u zadnji čas, hip prije samog glasovanja učinila je teatralnu gestu, položila mandate i izjavila, da se ne će dati birati u Peštu. Ali je to rekla samo za onaj konkretni slučaj, za izbor onog dana, da ga onemogući, ne obvezavati se, da se ne će više uobće dati birati u delegaciju. Ona je sebi lukavo ostavila jedna vrata otvorena, da se kasnije po miloj volji sama bira, iza kako je Tomašića smotala i da dalje u Pešti šara na štetu Hrvatske. Čitava ta senzacija bila je samo demonstracija i prkos lični proti Tomašiću, a kad bi uzrok tomu nestao, onog časa bi nestao u koalicijske i svaki velećet preloma.

Da pravaši nisu bili u toj osobnoj borbi između Tomašića i koalicijske pozvani, da koalicijsku spasavaju i da joj omoguće vladavinu korupcije, favorizitama i uništavanja Hrvatske, to je i odveć jasno. Zato mi shvaćamo one pravaše, koji u tome ne htjedoše nikako sudjelovati, prepuštajući koalicijski, koja je do jučer sve druge stranke ignorirala i grubo majorizirala, samoj sebi i njezinoj izključivo jakosti. Oni pravaši, koji s koalicijskom glasovaše, učinše to u velikom zanosu i oduševljenju, prosudjujući po svom poštenju, da su i koalicijske namjere poštene. Samo u tom slučaju, da se je koalicijska obvezala, da ne će za uvijek delegacije birati niti se u nju dati birati, nastupila bi bila dužnost svakog pravaša, da taj prelom po što po to omogući. Dočim ovako, pred izborom između Tomašića i koalicijske jedino su mogli, da svoju preferenciju nijednom ne dađu nego da ih puste njihovoj sudbini.

Sabor u Zagrebu.

nw. Zagreb, 25. siječnja.

Možda saborski zapisnici zagrebački bilježe malo tako zanimivih sjednica kao što su one, koje su otvorile ovo saborsko zasjedanje. U

Vriedno je i ovo spomenuti. Poznato je, kako je Lombroso govorio o geniju. Rodin, koji je priznat kao genijalan kipar, rekao je da je taj znanstvenjak krivo mislio. „Često se je moju umjetnost kao eksaltiran, u opisivalo, a ja sam baš proti eksaltaciji. Moj je temperament ozbiljan i posve blag. Ipak ja niosam nikakav sanjar nego matematičar i moje je kiparstvo dobro, ako je ono produkt geometričnog izmjerivanja.“ Ja neću nikakati da u moju radnjama ne nalazi se eksaltacije, ali je to samo zato jer je u zbilji ima. Ta eksaltacija nema svoj temelja u meni nego u životu naravi. Isto djelo Božje prama svojoj naravi jest eksaltirano.“

Rodin je mnogo produktivan. On u isti mah radi više stvari. Nije u obće moguće opredjeliti vrijeme njegovih radnja. Stoga i ovdje ne ćemo paziti na kronološki red.

Izradio je mnogo poprsja važnih osoba, a te su: Dalou, Legros, V. Hugo, Ant. Proust, Jean-Paul Laurens, Simpson, Geffroy, snažnog kipara Falguiere, H. Rochefort (koji je sličan Meštrovićevu Botiću) itd. Njegove su buste kao akcentuirajući govor. Pun je realnog života. Žile sve kao da kucaju. Tipovi su zamišljeni,

podpunoj razdraženoj napetosti ciele naše javnosti, koja je zaražena bolešću politiziranja, kao i posred uzbudjenosti zastupnika, prekrjujer se je sabor otvorio. Nategnuta osobna neprijateljstva kao tetiva između bana dra. Tomašića i koalicijske čekala su samo na čas, da se mogu sasati bujicom psovaka i insinuacija izmjeničnih, e da jadom prepuna prsa odahnu. Sukob između ove dvojice bio je neizbježiv i obćenito očekivan i predvidjen.

Ne kanim vam donieti nikakovo saborsko izvješće, jer bi ono bilo samo brutalna obširnost, koja u svojoj suštini od svoje drastičnosti ništa ne gubi, ako joj se donese samo miniaturna slika.

Prvi izazov je pao sa strane banove. Kroz ove dvie saborske sjednice temperamentan i polemični duh Tomašićev dao je sebi oduška načinom, koji podsjeća na izborne kortse. I ove sjednice bile su samo nastavak nadmudričavanja između Tomašića i koalicijske, natjecanje u biranju što upecljivijih i zlobnijih viceva, kao i podmučkih predbacivanja. Intonacija banova bila je argantna, zajedljiva i nekako „svižega“, dočim je u glasovima koalicijske krljao pritajeni bies, koji bi u pojedinim momentima planuo burom kričanja i smiešne halabuke. Imalo se je naime razpravljati o banovom predlogu glede izbora delegata u Peštu, koji je on obrazložio tim, što ima u sadanjoj delegaciji 15 članova, kojima je rok iztekao. Koalicijska je proti tom predlogu prosvjedovala i tražila, da se najprije razpravlja o prešnim predlozima. Jedan je prešni predlog glasio tako, da se izabere odbor od 15 lica, koji će, usljed raznih magjarskih naslija u Pešti, razpraviti pitanje o zastupanju Hrvatske u Pešti. Na to je ban, nakon dugih i žučljivih sedata, povukao svoj predlog, a prešlo se na prešni. Sad je sledila ponovna polemika, u kojoj je Tomašić navaljivao, označujući koalicijsku dubioznom vojskom, a koalicijska navale odbijala i repostirala, dobacujući Tomašiću mumačke. Pravaši su u toj gužvi igrali djelomično ulogu „tertius gaudens“, dok su Radići glumili ogorčenog, vjernog i lojalnog pajaca. Sve su stranke sudjelovale živahno. Tom prigodom je koalicijska izjavila, da polaže peštanske mandate. U polemici se je po raznim updičama s jedne i s druge strane mogao čuti po koji zanimivi uštipak o prijašnjim odnosajima između bana i koalicijske, a prvi je zaprijetio, da će do zgode osvietliti još bolje koalicijske. Biti će uzajamnog snimanja, koje će izgledati nagrdjenom karikatrom, a u stvari će biti samo vjerne fotografije, čiji je original i preveć ružan . . . I sa banovih usta je pala rieč o „špendijama. Koalicijska je kao oparena djipila, ali uza sva njezina izmotavanja efekat je ostao isti. No najzanimivija i najvažnija je bila podloga ciele razprave. Govorilo se je o prelomu sa Ugarskom. Pala je ta rieč kao grom posred sabornice i

u naprezanju pameti i gdjegod izgledaju kao mučeni, ter nas se bolno dojmaju. Takovi su muški tipovi. Ženski pak vrlo se razlikuju. U njima je više vedrine. Nigdje nisu lica nategnuta. Put je nježna i meka. U njima je bolje pogodjen „stimmung“ ženske psihe.

Paklena vrata. Velika su kao ona Baptistera od Gilberta. Rodin hoće njima da prikaže život ljudski, njihovu sudbinu i težnje. Sa krila vrata, u reljefu, jesu ženske prikaze: Ljubeca i Trpeča. Nad vratima tri su velike ljudske glave sa ljutim pečalom na licima. Oko ovih jesu ljudska tjelesa u najraznovrstnijim položajima. To je djelo početo g. 1889, a nedovršeno je, uprav kao što su i ljudske misli i bol bez svršetka. Vedra, klasična, bol je čisto ljudska, bez traga melanholije, što mogu nadoci čovjeku koji ljubi idejale žvere.

(Svršit će se).

Auguste Rodin.

Kad mu je neko rekao, da u njegove radnje originalne, odgovorio je: „Vi se malo varate, u nema nikakve originalnosti. Ta rieč u smislu publike nema ništa posla sa velikom, pravom umjetnošću. Ima istina umjetnika, kojima se ne mari neko vrijeme čekati, da im se pravi talenat uzbudi, pa zato traže bizarne stvari, osobitosti u predmetu i u formi, što je daleko od umjetnosti. To vi zovete „originalno.“

Umjetnost nije nego proučavanje naravi. Ta nauka dala je veličinu i staroj gotskoj umjetnosti. Narav! Sve je u njoj. Mi sami ništa ne iznosimo, mi nismo stvoritelji. . . Grci radili su prama onom što bi vidjeli. Samo umjetnik ima biti svjestan svog djelovanja. Pri tome na umjetnost valja misliti i biti ustrpljiv pri djelovanju. Danas osobito mladost nema o tom ni pojma. Svak hiti da što prije iznese djelo i nema kad vremena, da uči sam sebe. Ne će da se razvijaju jednim započetim pravcem. A ipak umjetnost, koja nam toliko naravna izgleda, malo po malo se je postigla. — Temelj svega jest držati se čvrsto naravi,

ona se celom razpravom buntovnički vukla. Možda u drugom momentu, ova bi se rieč bila pretvorila u djelo, ali neozbiljan način kao i nezgodan momenat, te skriviti ciljevi, koji su za tim stajali, nlesu predlogu mogli dati ozbiljnih posljedica.

Kod glasovanja je proti izboru u Pešti bila koalicija, Starčevićeva stranka prava i tri od strane prava: dr. Prebeg, dr. Hrvoj i dr. Homotarić. Drugi se udaljili iz sabornice. Za izbor glasovali su Tomašićevići, Radićevići virilisti i veliki župani. Ovi dobiše 43 glasa proti 41. I tako bi odlučan izbor u Peštu!

Jučer se je pak birala delegacija. Prije otvara sjednice ban je konfirao s nekima, a zastupnici pravili šale u sabornici. Kao dokoni konstituirale se i opet šaljivo, a dr. Barčić neslanim vicom predložio je „Liepu našu.“ Kada je končno predsjednik došao i otvorio sjednicu, pošto je na dnevnom redu bio izbor delegacije, to je koalicija izjavila, da u njemu sudjelovati ne će, isto tako stranka prava i Starčevićeva stranka prava, te i Supilo. Uz Radićevce i viriliste izabrana je delegacija. Listina po vladi iznesena, sadržavala je 15 koaliraca, 18 vladinovača, 3 velika župana i 7 virilista. U velikašku kuću su izabrani: Dedović Gjuro, Grof Ivan Drašković i grof Rudolf Normann.

Nakon proglašenog izbora koalicionaši se pojedince dižu i polažu mandate. Na to ban veli, da se ne smije o tim polaganjima voditi razprava te izjaviti, da li sabor prima na znanje ili ne ista. Nastaje buka, upadice padaju. Sjednica se prekida te poslie podne nastavlja. U debati, žestokoj i napetjoj, dobacuje ban Modrušanu, da je on izabran njegovom voljom i protekcijom, a tezanjem samog Modrušana. U daljnjem teku sjednice pada rieč o nekom reversu, koji da su koalicioni zastupnici podpisali. Senzacija u kući. Supilo na to otkriva, da su mu četiri koaliciona zastupnika rekla, da su se oni nekom kandidacijom odboru obvezali položiti mandat, ne budu li se stigli sa politikom i taktikom koaliciona. To izaziva sveobće čudjenje. Na koncu sjednice prima se posredujući predlog dra. Papratovića glede polaganja mandata, po kojem sabor ta polaganja prima na znanje no istodobno bira odbor od 15 lica, koji ima odlučiti, da li se te zastupnike ima riešiti mandata peštanskog.

Preporodjenje „Nebesnog carstva“

(Tamo, gdje perline nose...)

Tamo, gdje se perline nose... tamo, gdje se ženska finesa prosuđuje po sitnim nogama, sapetim u okrutnim, tiesnim cipelicama... tamo, gdje se cara naziva „suncem na iztoku“, a gospodstvo njegovo „nebeskim carstvom“, i podanike njegove „nebesnicima“... tamo su u izgledu mnoge inovacije, silne radikalne promjene. „Nebesnici“, koji su do jučer ovisili o svakom migu i o svakom hiru svog „sunca na iztoku“, počinju se buniti. Nije to oružana buna niti krvavi građanski ustanak, niti je to neposlušnost ili nevjernost mandarina prama caru, nego je to neko jače izpoljavanje nagona za postignućem onih ljudskih, čovječanskih prava, koji čovjeka čine čovjekom, slobodnim i svjestnim čimbenikom u Svemiru i na Zemlji.

Kina, ta zemlja mira, tišine, gdje ljudi uživaju u opijumu i gdje literati niču kao gljive, a gdje je konservativizam bio skoro drugom religijom, radi kojeg su se i zbivali bokserski ustanci i pokolji Evropejaca, hoće da se preporodi u konstitucionalnom i militarističkom duhu. Ovo izgleda malo nevjerjivo, no, obzirom na dosadanj carevu svemoći i na nikakovo uvaženje vojničkog staleža i zvanja, ali ipak je tako. Težnja za preporodjenjem, za obnovljenjem, kolikogod izgledala recentnom, ipak je stara već nekoliko godina. Još pod starom caricom, tom „žutom Semiramidom“, kako ju nazivali, ustavni je pokret bio započeo. I „žuta Semiramida“ je u nekolicak navrata znala popustiti toj novoj struji, no kao da se pobojala učinjenog koraka, pritegnula bi opet uzde, a to naznačila brojnim smrtim kaznama, izgonima i utamničavanjima. Pokojnik car, Semiramidin sin, bio je odlučno sklon novoj struji te si je bio stvorio vieće od šestorice sebi vjernih ljudi, s kojima je obrađivao razne novotarje. No carica je sina stavila pod pazuku, vjerne savjetnike razijerala u prognostvo i sve ostalo na starom. Dvojica od prognanih skloniše se u Japanu, odakle su po Kini potajice širili novinama svoju propagandu.

Iza smrti caričine malogodišnjem njenom unuku bi imenovan regent. Dok je njegova pojava u početku bila sumnjiva i enigmatična, sad se je i on priklonio novoj struji, kao moderniziranjem Kine hoće da ju od propasti spasi. On kani ponovno dozvoliti pristup u zemlju „otcima ustava“, kako se nazivaju izgnanici. Istodobno po nekim znacima se naslućuje, da se povraća u milost Yuan-chi-Kai. Taj je čovjek bio podkraljem u jednoj provin-

ciji te je njegova zasluga, ako danas Kina posjeduje svoju vojsku, prilično srednju. On je, naime, bio stvorio svoju vojsku, koju je kasnije pomnožio i s njom neograničeno gospodovao. No to se nije vladajućoj porodici sviđalo i ona ga jednom iz sredine odane mu vojske odmami i onda zatoči u jedan zabitran kraj sa malenom mirovinom. Tomu čovjeku se je sada mirovina povisila te ga se je već više puta pitalo za savjet u važnijim prigodama. Njegov povratak u milost značilo bi, da Kina ozbiljno kroči k svom ojačanju.

Poznati antagonizam između Kine i Japana jedan je od važnih faktora u ovom preobraženju. Ugledniji i inteligentniji dio Kineza uvidio je, da će njihovu domovinu poduzeti i hitri Japanci lagano razkomadati i oslabiti, zato svi svojski priušte, da učvrste i organizuju vojsku. Sva plemićka mladost, mještice da se po starih tradicijama literaturi posveti, prenatrpa je vojničke škole, da je u tom nastala cela jagma. To je znak, da Kina lagano ali sigurno počinje postajati svjestna svoje sile i moći. To Japan i Mikada u velike uznemiruje, jer ovim je kraj njihovom gospodstvu na skrajnjem Iztoku. U tom uvjerenju u Japanu su se stvorile dvie struje: prva, koja traži smjesta navještenje rata Kini, druga koja hoće da zastrašivanjima od časa do časa odgodi prieteću pogibelj. A Kina vidi te travlice i svojoj vojsci posvećuje sve to više pažnje. Rusija se drži vrlo tajanstveno, a to podvostručuje bojazljivu neizvjestnost Japana.

Kao najvažnija reforma kinezka za celo je dozvolila, da se može ukiniti perčin. To je medju stare vjernike Confucija izazvalo silno ogorčenje, ali i ono mora da pred napredovanjem kulture uzmakne. Izim toga je Kina na prosvjetnom polju u zadnje doba mnogo radila, osnivajući škole i pobijajući analfabetizam. Duh centralizacije i unutarnjeg sredjenja opazio se u činjenici, da su pokorne zemlje, Tibet i Mongolija, t. zv. zemlje preko granice, proglašene običnim pokrajinama i što je Dalaj-Lhami otela skoro sva vlast.

Na taj način Kina nije više — Kina. Prestaje ona biti zemljom legendarne ličnosti i snatrenja, a skreće na stazu rada. Njezini ciljevi na plodnu i bogatu Koreju, za koju se ne može rezignirati, da ju Japan vječno eksploatira, dokazuju, da Kina imade i osvajačkih nagnuća. Do malo će možda skrajnji Iztok ponovno planuti, ali onda će se lievati samo „žuta krv“, a bielci će biti ili posmatraci ili pomagači, koji će dobar dio pliena prisvojiti. No bez obzira na to, uznemirujuća je u svakom pogledu činjenica, da se veliki iztočni kolos budi. Kada on plane, cela će se Azija zasjati divljim crvenilom, a i preko njezinih granica očititi će se prieteća vrućina požara.

Za lučko poglavarstvo u Šibeniku.

U broju 509 od 14 tekućeg mjeseca, donieli smo upit zastupnika Dr. Dulibića, upravljen na ministra trgovine, kojim ga se pozivlje, da oživotvori predlog parlamenta, prihvaćen i od proračunskog odbora, još ovoga ljeta, po kome je prvim svicem ove godine Šibenski lučko-zdravstveni ured morao biti podignut na lučko poglavarstvo. Mi smo se za stvar zainteresovali te smo u stanju iznieći sve one okolnosti, koje govore u prilog gornjeg predloga, dapače ga čine neobhodnom nuždom za naš grad.

Čiojenica prva biva ta, što su svi državni uredi u gradu Šibeniku podignuti za jedan stepen više (porezni ured, carinarski ured, poštarski ured itd.), a gdje se ovakova promjena nije mogla izvesti, to se je postavio činovnik kao upravitelj u višem razredu čina. Ako su svi ovi uredi podignuti na viši stepen, valjda je bilo i razloga za to. Obzirom pak na lučki ured možemo mirne savjesti reći, da se pri svim uredima nije rad povećao u ovo zadnje doba onoliko, koliko se je povećao na lučkom uredu.

Neda se tajiti, da se je narod uslied sve to neče zaraze filoksera, silno bacio na ribanje i na pomorstvo, te se dao i u emigraciju. Sve ovo lučkom uredu daje tolike brige i posla, da uz najbolju volju ne može da više puta ugodni strankama, jer mora da čeka odgovor i riešenje lučkog poglavarstva, koje je u Zadru i koje je samo nadležno da i za ovo pomorsko okružje rieši ovakova pitanja. Da stranke ovim trpe i preveć je bjelodano.

U današnjem šibenskom pomorskom okružju nalazi se lučkih izloženstva, koja stoje u mnogočemu pod izravnim nadzorom i u obračaju sa lučkim poglavarstvom u Zadru, što u mnogom pričeći pravilan razvoj trgovačkih i inih poslova, kao što mnogo puta zapinje i brzo riešenje poslova, radje pomorskih lukobrana, pročišćivanja raznih položaja itd. jer sve ovo nije vlastan da izvede ili rieši lučki ured u Šibeniku, već lučko poglavarstvo u Zadru.

U ribarskom pogledu predio, što ga obuhvaća nadležnost lučkog ureda u Šibeniku, najznamenitiji je u celoj pokrajini za zimsko ribanje, a da ovdje i ne nabrajamo ribanje spužava i korajla, koja dva obrta traže podpore lučkog poglavarstva, ako žele da se uspješno razvijaju, prije nego za uvijek propadnu.

Pošto u zadnje doba mnogo našeg naroda iz zaledja, pa i iz Bosne, danomice ima posla sa lučkim poglavarstvom, bilo radi emigracije, izvoza i uvoza trgovine itd. to sve ovo zapinje na veliku štetu napredka ekonomnog šibenskog zaledja, a koje obuhvaća možemo reći dobar dio sjeverne Bosne, občine Skradin, Kistanje, Knin, Drniš i Vrliku, te zapadni dio Like, što ukupno prestavlja najveći djelokrug, što ga danas ima jedno lučko poglavarstvo u našoj zemlji, ne samo, nego i na celom Jadranu. Kao što u ovome, tako i u izvoznoj trgovini Šibenik, ili bolje njegova luka, zahtjeva, da se ovaj prosti lučki ured podigne na lučko poglavarstvo.

Ostavljajući na stranu male obalne i svagdanje redovite parobrode, koji putuju bilo kao brzi, bilo kao trgovački iz Trsta-Rieke do Kotora, Brka i nazad, stoje činjenica da u šibensku luku ulazi, a i izlazi godimice najmanje 678 velikih trgovačkih parobroda, koji izvoze 365.202 tona ugljena, 190.658 m³ drva, 20784 celuloze i 15.678 tona karbida; ovdje ne nabrajamo izvoz vina, ulja, bubača, smokava, bajama itd. što su najvažniji proizvodi Šibenika i njegove prostrane okolice, kao i uvozna trgovinu engleskog ugljena za „Sufid“, ratne mornaricu, sampor itd.

Ovo 678 velikih trgovačkih parobroda imaju po najveće posla sa lučkim poglavarstvom, a u isto doba su jedini, koji daju posla lučkim uredima, dok sa redovitim obalnim parobrodima bili oni brzi, ili trgovački, lučki uredi imaju samo nuzgrednog rada, koje obavljaju redovito jedan lučki peljar (pilota).

Cjelokupni uvoz i izvoz iz Šibenske luke jest takav da je iz Trsta i Rieke na prvom mjestu na celom Jadranu, a njegov saobračaj sa ratnom mornaricom podaje našoj luci još više važnosti.

Ovi razlozi i ove činjenice sahoparno nabrojane najbolje govore u prilog predmeta, o kojem je govora. Dužnost je vlade, da kada se jednom zbilja pokazuje potreba za ovakovu promjenom, istu ne zavlači, a na veliku štetu i zastoj razvitka ove luke. Pouzdano se nadamo, da upit dra. Dulibića ne će ostati glas vapjućeg u pustinji, nego da će vlada u ovom smjeru uzhtjeti svoju dužnost učiniti.

Političke vesti.

Gabriel Ugrom umro. U Budimpešti naprasno je u svojem stanu preminuo zast. Gabriel Ugrom. Smrt Gabriela Ugrona pobudila je u ugarskim političkim krugovima veliko iznenadenje. Ugrom je tipičan magarski šovinista, te ga je u zemlji poznavalo, — što no rieč — svako die. Ime mu pronesoše njegovi bučni opozicionalni govori u obstrukciji, za tim obtužba radi propasti banke, kojoj je bio ravnateljem i afera radi zombi, koju je prodavao državi uz provizije. Hrvatsku nazivao je županom magarskom, a hrvatske delegate u sagoru „birkama“ (ovnovima).

U carevinskom vieću su Rusini izjavili da će oni biti prama vladilj opozicija. Predsjednik Poljskog kluba Lazarski izjavio je, da Poljaci traže izvedenje vodenih puteva, a dotle će se držati politike slobodnih ruku.

Ostavka bugarskog ministarstva. Iz Sofije se javlja, da se u političkim krugovima živo oko obrazovanja rusofilskog ministarstva, komu bi na čelu bio dr. Dauer,

Novo ministarstvo u Austriji? Govori se, da bi se se u Austriji moglo ustanoviti novo ministarstvo mornarice, a u tom slučaju bi ministrom bio imenovan admiral Montecuccoli.

Iz hrvatskih zemalja.

Bosanski sabor sastao se je kad i onaj u Zagrebu. Na dnevnom je redu predlog o poštanskim štedionicama, koji se je nakon duže razprave prihvatilo. Mandić je bio podnio rezoluciju, u kojoj se vlada pozivlje, da poštuje autonomna prava zemlje. Proti predlogu su glasovali Srbi, no ipak je prihvaćen glasovima svih Hrvata i Muslimana.

Matica hrvatska je zaključila povesti akciju glede uvedenja zajedničkog književnog jezika.

Krasan dar društvu sv. Jeronima. Dne 24. o. mj. došao je iz Beča podpukovnik u miru, g. Trajlović k društvu predjedniku preč. P. Leberu i uručio mu državnu obeznicu na K 20.000, koju je društvu sv. Jeronima donzakčio pok. general Gjuro Čanić još za života, ali da mu se ime ne spomene, dok je živ, nego poslie njegove smrti. Slava uzornom rodoljubu Gjuri Čaniću!

Pokrajinske vesti.

Osudjeni dinamitari. Primamo iz Spljeta: Prošastog mjeseca bila je pred ovim Sudom razprava proti trojici mladića iz poljičkog primorja, koji su bili uhvaćeni od lučkog pilota nadziratelja pom. ribanja u Splitu, kod Krila Jesenice, gdje bacaju dinamit u ribu. Osudjeni su na 40 dana tamnice, a čujem od istih da ih je lučko Poglavarstvo osudilo na 100 K. globe svakoga.

Preporučamo onim nesretnim, koji se bave takvim alatom, da se kane toga, jer tim ubijaju najprije sebe, obitelj i ribu uništuju i truju naše malo more, i zapuštaju svoje stajlje.

Zabava bibinjskog Sokola. Pišu nam iz Zadra: U nedjelju je Hrvatski Soko u Bibinju dao u Zadarskom Sokolu vrlo uspješnu zabavu. Glumio se je igrokaz u 4 čina „Sunč don Šiban i Durak-Aliaga“, koji je sastavio starosta bibinjski, viedni i zauzetni g. Španić Mihovio. Predstava je svakog oduševila, a u glumljenju se osobito iztkoše g. Španić i Šimunić Mihovio. Svi su drugi bili na svom mjestu. Marnim zauzimanjem g. Španića bibinjski soko se je i u gimnastici odlikovao prigodom sletova, a ovo se je sada i na kulturnom polju iztkao. Mi ponavljamo rieči zadarskog podstaroste: ugledali se i drugi u ovakav rad skromnog seoskog sokola, koji svakak svoju misiju.

„Hrvatski Sokol“ u Zadru priredjuje due i veljače veliki krabuljni ples. Dobrovoljne prinose prima brat P. Pilić, trgovac u Zadru.

Riešenje utoka. Brzojavljaju nam, da je dr. Andrijašević poletio u Zadar, jer je čuo, da se ovo dana riešavaju utoci glede gornjoprimske občine. Doktor hoće da muti, ali će mu pravica omesti sve račune.

Iz grada i okolice.

Smrt vredne kulodrice. Na 26. ov. mj. prominula je u mjestnom samostanu sv. Lucije — M. Ivanica Anzulović u 43 god. života. Rodom iz Umaga u Istri. Bila je dobra i pobožna, skroz odana redu i molitvama. Još davno poboljevala je te nakon težkih patnja preminu. Jučer joj je bio liep sprovod. Vječnjoj pokoj!

Vojnička taksa. Upozoruju se svi oni, koji su obvezani na vojničku taksu, da ju čim prije uplate, jer koncem ovog mjeseca ističe rok.

† **Niko Mileta-Stojan.** Preminuo je ovaj dobar i čestiti starac u prošlu sriedu te mu je jednokučer bio liep sprovod. Pokojnik je bio od jedne stare i vredne šibenske kuće te se iztkoše kao odani i oduševljeni pravaš. Pokoj vječni dobroj duši njegovoj, a obitelji naša žaljenja!

† **Dume Škarica.** U četvrtak umro je nedanodom smrću Dume Škarica u 60. godini života. Bio je veleposjednik i bivši obč. prisjednik. Liep sprovod mu je bio jučer poslie podne. Mir kostima njegovim!

Nesreća. Jutros dogodila se nesreć. Blaž Fakčević vozio se u svojim kolima te je nehote pregazio nekog Mačuhata. Ovaj se otežim ozledama prenesen u bolnicu.

Povratak s vježbanja. Ovdješnja domobranska posada, koje je u prošlu ponedjeljak pješke oduptovala put Zadra, povratila se je jutros u 10 sati preko Martinske. Čujemo, da su vojnici pretrpili dosta leda.

Zadruga ribanja spužava u Krapnju podniala je okružnom sudu molbu da bude upisana u zadružni registar. Ovim je tek postignuta sporedna svrha, a sad dolazi ono što je glavno, a to je gojiti medju spužvarima duh udruženja i međusobnog podpomaganja, kako bi sami po svojim silama podigli svoj obrt do stepena, da ne budu više robovi spekulanta, već vlastiti gospodari svog kravrog truda. Ovo stavljamo na dušu pomorskoj vladi, kao i to, da jednom kad je preduzela pod svoju odgovornost sve ovo, uputi upravu zadruge i nadzorni odbor u vršenju njihovih dužnosti.

V. emisija dionica Jadranske Banke u Trstu. Kako nam se javlja, to je zanimanje za novu emisiju dionica Jadranske Banke tako veliko, da se već danas može sa sigurnošću računati time, da će također ovaj put za subskripciju određeni iznos biti prenotiran. Dionice Jadranske Banke su notirane na tršćanskoj burzi te je poskočilo njihov tečaj u zadnje vrijeme na K. 440, do K. 450. — Još tekom ove godine budu dionice Jadranske Banke notirane također na bečkoj i pražkoj burzi, gdje se već danas pojavljuje zanimanje za taj naš za ulaganje novca vrlo povoljan papir.

Upozoravamo ponovno na današnji inerat glede nove emisije kao što i na to, da Jadranska Banka otvara upravo sada svoju filijalu u Ljubljani, čime će u znatnoj mjeri proširiti dosadnji djelokrug.

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu Sv. Ćirila i Metoda

Poziv!

Za uvođenje jedne svjetske povelje pozornost izazivajuće, koja u Šibeniku nosi svake godine 100—150.000 K, a u drugim gradovima 70—80.000 K, traži se za

Šibenik i cijelu Dalmaciju Poduzetnik

Šestogodišnje pravo upotrebe ovog pronalazka iznaša za Šibenik 50—60.000 K, a za cijelu Dalmaciju 80—90.000 K, a za svaki drugi pojedini grad Dalmacije 15—20.000 K.

Ponude će se samo od onih u obzir uzeti, koji za gornji iznos mogu položiti materijalno jamstvo. Ove se reflektante umoljava, da se izvode obratiti pod šifrom „Weltsensation 25.225“ a na adresu: Anoncen Expedition Eduard Braun, Budimpešta VI. Revoy-gasse 1. Foncier-Palais.

Prodaju Sokolskih kipova za Šibenik i kotar

ustupila je tvrdka „Bačić i drugovi“ Vici ud. Kitarević i Šimi Barbačić, do opoziva iste.

Na prodaju

karetina sa kožnatim folom. — Elegantna i jaka. Prigodna cena. — Obratiti se uredništvu.

Prodaje se

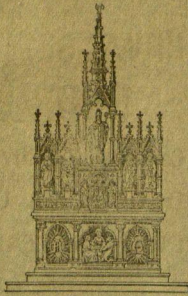
jedan aparat za acilen svetlo s 40 svjećica.

Obratiti se Ivanu Jadronji, — Šibenik. (Dalmacija).

Insam & Prinoth

u Sv. Ulrihu, Gröden (Tirolska).

Utemeljeno godine 1820.

Vrše puta nagradbene.

Kiparske radnje iz drveta za crkve Kipovi svetaca, oltari, propovjedaonice križni putevi, razpela, jaslice i t. d.

Katalog uzoraka s cijenama daje se badava. Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj. 24-9. 911.

Prodaje se kuća

u Varošu na 3 poda sa dvorištem i vrtom. U dvorištu ima malena kućica. — Potanje kod uredništva 3—

Zahtjevajte cigaretni papir

„JADRAN“

U korist siromašne hrvatske školske djece u Zadru

20% od čiste dobiti

Najfinija vrst — Elegantno opremljen

Skladište na veliko:

Hrvatska knjižarnica V. Göszl - Zadar 6—30

Tiskalice

za obćine i župske urede — dobivaju se — uz vrlo nisku cijenu u Hrvatskoj Tiskari-Šibenik

Kupujte

ništa drugo proti

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i grčevitom kašlju do li

Kaiser'ove Prsne karamele

(su tri jela)

koji su ugodna teka.

5900 vjerodostojno popraćene svjedočbe ljeknika i privatnika zajamčuju sječan uspjech.

Jedan omot 20 i 40 fillira.

Jedna kutija 60 fillira.

Na prodaji drži:

Carlo Ruggeri, cent. derogirja i Vinko Vucić, drogerija 8—24 u Šibeniku.

VELIKA ZLATARIJA Gi. PLANČIĆ

Vis-STARIGRAD-Velaluka

Bačić i drugovi, Zadar Dalmacija.

— Tvrdka je članica česke korporacije: „Vyvozni spolek pro Čechy, Moravu a Slezko v Praze“.

Protokolirana tvrdka 1910. — Žiro-račun kod podružnice Austro-ugarske banke u Zadru. — Čekovni račun kod austr. pošt. šted. br. 31.997. — Žiro-račun kod Hrv. vjersijske banke Zadar. — Brzajavni nastov: „Bačić“.

— Telefon br. 28. —

Dopisivanje: hrvatski, talijanski, glavno zastup. za Dalmaciju: Zastupstvo litografskog zavoda. njemački, francuzki.

Bankovno-komisionalni poslovi.

Zastupstva, naručbe, špedicije.

Osiguranja, oglašavanja, komisije

Zaveze i uredbje trg. knjiga.

Komisionalno razpačavanje drž. srećaka i vrijednostnih papira

na odplatu i uz gotovo.

množih prvih trgovačkih kuća, tiskare, mlinaova, pecarah česit, tvornicah Stofova, aliceta, rubenije, obuće, gotovih odjela za gospodu, gospođje i dječu, pokućstva za sobe, kuhinje i uiede, gvozdjarje, supuna, porculana, glazbala, gradje i aresa za kuće, zahuzija za prozore, boja, laka i jirnisu, jestvina, gospodarskog oradja i strojeva, dvokolica i motora, žitija, šampanjca, likera, vina, ko-njaka, čajeva, te svih obstojećih rob-nih artikla.

Plaćanje olahkočeno u obrćicima.

Zastup. većih novćanih zavoda.

Komisionalna mjenjaćnica.

Vlastita magazinska skladišta.

Veliki muzej svekolikih robnih uzoraka.

Ciene najjunjeranje.

Posluga brza i kulantna.

Uzoreti i cienici na zahtjev franko.

Glavno zastupstvo osjeguravajućeg društva „Croatia“.

V. emisija dionica JADRANSKE BANKE u Trstu.

POZIV NA SUPSKRIPCIJU.

U prošlog godini izvršilo je upravno vijeće Jadranske banke u Trstu samo djelomično zaključak glavne skupštine od 14. marta 1909. time, da je izdalo 2500 dionica po 400— t. j. K 1.000.000— i povisilo na taj način dioničku glavnicu našega zavoda na K 4.000.000—, a uspjeh odnosne supskripcije bio je takav, da nije bilo moguće udovoljiti svim supskribentima.

Razvoj poslovanja Jadranske banke u prošlog godini potaknuo je upravno vijeće, da je zaključilo u svojoj sjednici od 28. decembra 1910. povisiti dioničku glavnicu, u smislu gorepomenutog ovlaštenja glavne skupštine, za daljnja dva milijuna kruna i izdanjem od

5000 dionica po K 400— t. j. K 2.000.000— nom.

uz niže navedene uvjete.

Izvršenjem tog zaključka povisiti će se dionička glavnicu našega zavoda na K 6.000.000—, a Jadranska banka će time poslati najvećim austriljskim Jugoslavenskim zavodom. Poslovni uspjeh prošle godine odgovara percentualno uspjehom prijašnjih godina, premda je četvrti milijun bio na raspolaganje zavodu tek od 1. junija 1910., te kani upravno vijeće predložiti glavnoj skupštini isplatu iste t. j. 6% dividende za prošlu godinu i dotirati sa većim iznosom rezervne zaklade, koje će se na taj način, uzv u obzir agio nove emisije, skoro podvostručiti. Nije ali isključeno, da će glavna skupština obzirom na rezultat bilance zahtijevati, da se dividenda povisi. Na zadnjoj sjednici upravnoga vijeća zaključeno je podjednako zatražiti od vlade dozvolu za daljnje povišenje dioničke glavnice do iznosa od K 12.000.000— i promjeniti u tom smislu pravila Jadranske banke.

Za V. emisiju dionica Jadranske banke u Trstu vrijede sljedeći uvjeti:

a) Vlastnici dionica prijašnjih emisija imaju pravo prvenstva (opcije) i to tako, da mogu zahtijevati za svake dvije dionice, jednu dionicu nove emisije uz tečaj od po dionici.

b) dionice, koje će eventualno uslijed neizvršenja opcijskoga prava preostati, stoje na raspolaganje novim supskribentima ili također i starim dioničarima, koji bi potpisali veći broj dionica, nego ih to po pravu opcije ide, uz tečaj od K 445— po dionici.

Prijave na nove dionice primaju se od 15. februara 1911. Kod potpisa imade se položiti za svaku supskribiranu dionicu K 200— kao prvi obrok i jamčevinu, ostatak pak, uzv u obzir svojedobno položenu jamčevinu, po repartitiji dionica, koje će ispad biti svakomu supskribentu dojavljen, najdulje do 15. marta 1911.

Nova dionice participiraju već na dobitku za god. 1911., pak se zato imaju platiti 5%, kamati od nom. iznosa od 1. januara o. g. do dana isplate. Od uplaćenoga prvoga iznosa, odnosno jamčevine odobrava banka supskribentom također 5%, kamata, te je istima dozvoljeno uplatiti odmah kod supskripcije cijeli iznos potpisanih dionica.

Tečajni dobitak (agio) pripada, kao što je već gore spomenuto, po odbitku troškova i pristojba, rezervnoj zakladi banke.

Upravno vijeće odlučilo je za V. emisiju dionica skoro isti tečaj, koji je vrijedio za IV. emisiju s namjerom, da omogući onim supskribentima, na kojih prijave nije se moglo svojedobno obzir uzeti, nabavu dionica uz povoljne uvjete i da pribavi Jadranskoj banci ustanovljenjem niskaoga tečaja čim veći broj interesanata.

Prijave na nove dionice primaju se:

U TRSTU: kod blagajne zavoda.

U OPATIJU: kod blagajne zavode.

U DUBROVNIKU: kod Hrvatske vjersijske banke i njezinih podružnica u Šibeniku, Zadru i Spljetu, te kod Dubrovačke trgovačke banke u Dubrovniku.

U BEČU: kod Živnostenske banke pro Čechy a Moravu, kod središnje banke českih štedionica i Češke industrijalne banke.

U LJUBLJANI: kod Ljubljanske kreditne banke i njezinih podružnica u Celovcu, Spljetu, Sarajevu i Gorici, te kod Trgovsko-obrtne banke.

U PRAGU: kod Živnostenske banke pro Čechy a Moravu, kod Središnje banke českih štedionica i Češke industrijalne banke.

U SPLJETU: kod Prve pučke dalmatinske banke.

NA SUŠAKU: kod Banke i štedionice za Primorje i kod njezinih podružnica na Rijeci i u Bakru.

U ZAGREBU: kod Prve hrvatske štedionice i njezinih podružnica u Varaždinu, Osijeku, Vel. Gorici, Sisku, Virovitici, Cirkvenici, Rijeci, Zemunu, Bjelovaru, Požezi, Delnicah i Kraljevici.

Kod navedenih mjesta za supskripciju imaju se položiti također stare dionice u svrhu izvršenja opcijskoga prava.

Za slučaj, da javna supskripcija prekorači iznos nove emisije, pridržaje si upravno vijeće pravo repartacije.

Upravno vijeće JADRANSKE BANKE u TRSTU.

PRIMJETBA: Jadranska banka šalje na zahtjev svakomu interesentu badava uplatne listove austr. ili ug. pošt. štedionice, da može slati novac bez svakih daljnjih troškova.

U svrhu izvršenja opcijskoga prava dostatno je predložiti samo plaštevne dionice (dionice bez kuponskih araka).

Vaše zdravlje

ćete održati! Vaše slabosti i boli izčežnuti. Vaš vid, živci, ojačat će se, vaše će spavanje biti zdravo, a sveobće razpoloženje se opet u-

postavlja, ako pravi Fellerov Fluid m. d. M. „Elsafluid“ upotribeite. 12 boćica na pokušaj stoje 5 K franko. Proizvadžać je samo ljekarnik: